

Modeller og institusjonelle baner (Моделі та інституційні напрямки)

Bernard Enjolras, Jill M. Loga, Lars U. Kobro og Hans A. Hauge,

Lars U. Kobro og Hans A. Hauge

Sosiale virksomheter i Norge

Modeller og institusjonelle baner

Bernard Enjolras, Jill M. Loga, Lars U. Kobro og Hans A. Hauge, Lars U. Kobro og Hans A. Hauge

Innledning

I Norge er sosialt entreprenørskap og sosiale virksomheter i en langt mindre utviklet fase enn i flere andre europeiske land. Men siden 2008 har det imidlertid vært en økende interesse og oppmerksomhet for sosialt entreprenørskap i landet, og nye initiativer har vokst frem. Utviklingen av sosialt entreprenørskap (SE) i Norge er et typisk eksempel på politisk spredning av policydiffusjon, der **policykonsepter og modeller som er implementert i andre land, blir importert til en annen institusjonell kontekst.**

Begrepet sosialt entreprenørskap dukket opp i Norge på begynnelsen av det 21. århundret, under påvirkning av både europeiske initiativer fra den sosialøkonomiske tradisjonen og mer markedsorienterte tilnærminger i **USA og Storbritannia - to land som har mer utviklede tradisjoner for filantropi, sosiale investeringer og kommersielle velferdstilbud** enn Norge.

Selv om Norge har hatt en samvirkebevegelse knyttet til arbeider- og bondebevegelsen siden midten av 1800-tallet, har **samvirkene spilt en svært begrenset rolle i velferdsproduksjonen i landet** de siste tiårene, og de har følgelig hatt en svært begrenset innvirkning på utviklingen av sosialt entreprenørskap.

Sosiale foretak har blitt et stadig viktigere tema på den nasjonale politiske agendaen. Måten de politiske spørsmålene og debattene utformes på i Norge er avhengig av den nasjonale historiske og institusjonelle kontekst, som utgjøres av den nordiske velferdsstatsmodellen.

De begrepets ulike opphav og tradisjoner knyttet til utviklingen av det (europeisk sosialøkonomi og den

Соціальні підприємства в Норвегії

Моделі та інституційні напрямки

Бернард Енжольрас, Джилл М. Лога, Ларс У. Кобро та Ганс А. Хауге, Lars U. Kobro and Hans A. Hauge,

Вступ

У Норвегії соціальне підприємство та соціальні підприємства перебувають на набагато **менш розвинутій стадії, ніж у деяких інших європейських країнах.** Однак, починаючи з **2008 року, в країні спosterіgaється зростання інтересу та уваги до соціального підприємництва, з'являються нові ініціативи.**

Розвиток соціального підприємництва (СП) в Норвегії є типовим прикладом дифузії політики, коли **політичні концепції та моделі, реалізовані в інших країнах, імпортується в інший інституційний контекст.**

Концепція соціального підприємництва виникла в Норвегії на початку 21 століття під впливом як європейських ініціатив з традицій соціальної економіки, так і більш ринково орієнтованих підходів у **США та Великобританії - двох країнах, які мають більш розвинені традиції філантропії, соціальних інвестицій та комерційних програм добробуту,** ніж у Норвегії.

Хоча кооперативний рух у Норвегії пов'язаний з робітничим і селянським рухом ще з середини 19 століття, в останні десятиліття **кооперативи відігравали дуже обмежену роль у створенні добробуту в країні** і, відповідно, мали дуже обмежений вплив на розвиток соціального підприємництва.

Соціальні підприємства стають все більш важливою темою на національному політичному порядку денному. Те, як формулюються політичні питання та дебати в Норвегії, залежить від національного історичного та інституційного контексту, а саме від скандинавської моделі держави загального добробуту.

Різні витоки концепції та традиції, пов'язані з її розвитком (європейська соціальна економіка та

amerikanske "social venture"-tankegangen) har ført til **to ulike typer sosialt entreprenørskap i Norge**, men siden **SE-feltet fortsatt er i en oppbyggingsfase i Norge**, er den institusjonelle utviklingen fortsatt åpen og omstridt.

I dette kapitlet gir vi **først en kort oversikt over den historiske og institusjonelle konteksten for fremveksten av sosialt entreprenørskap i Norge**. Dernest skisserer vi, basert på tilgjengelige empiriske data, hovedtrekkene ved de to hovedmodellene for sosialt entreprenørskap i Norge.

DOI: 10.4324/9780429055140-10-12 Til slutt diskuterer vi til slutt hvordan institusjonaliseringen av sosialt entreprenørskap kan tenkes å utvikle seg, gitt den norske debatten om velferdspolitik og velferdspolitik.

10.1 Historisk og institusjonell kontekst for sosialt entreprenørskap i Norge.

Velferdsstaten og dens politikk, **samt arbeidsdelingen mellom stat og frivillig sektor som kjennetegner det nordiske velferdsregimet**, utgjør det historiske og institusjonelle bakteppet for sosialt entreprenørskap i Norge.

Skandinavisk (eller nordisk) økonomi, samfunn og politikk blir ofte forstått som en egen samfunnsmodell.

1 Denne modellen egen samfunnsmodell.

Denne modellen, som kjennetegnes av en stor offentlig sektor, en universell og altomfattende velferdsstat og en høy grad av økonomisk og sosial likhet, har vist seg å være overraskende vellykket og robust.

De skandinaviske landene har en sosialdemokratisk velferdsstat, med en stor offentlig sektor som legger vekt på lik inntektsfordeling og likestilling mellom kjønnene. Når det gjelder demokratisk styresett, kjennetegnes **den skandinaviske modellen av en kultur for kompromissvilje i politikken, lokalt selvstyre og samarbeid mellom staten og sivilsamfunnsorganisasjoner.**

amerikanske konsepsjon sosial. undernepris), призвели до появи **двох різних типів соціального підприємництва в Норвегії**, але оскільки сфера соціального підприємництва **в Норвегії все ще перебуває на стадії зародження**, інституційний розвиток все ще залишається відкритим і суперечливим.

У цьому розділі ми спочатку надамо короткий огляд історичного та інституційного контексту виникнення соціального підприємництва в Норвегії. Далі, спираючись на наявні емпіричні дані, ми окреслимо основні особливості двох основних моделей соціального підприємництва в Норвегії.

DOI: 10.4324/9780429055140-10-12 Насамкінець ми обговорюємо, як може розвиватися інституціоналізація соціального підприємництва з огляду на норвезькі дебати щодо політики добробуту.

10.1 Історичний та інституційний контекст соціального підприємництва в Норвегії.

Соціальна держава та її політика, а також **розподіл праці між державою та добровільним сектором, що характеризує нордичний режим добробуту**, формують історичний та інституційний фон для соціального підприємництва в Норвегії.

Скандинавську (або північну) економіку, суспільство та політику часто розуміють як окрему соціальну модель.

1 Ця власна соціальна модель.

Ця модель, що характеризується великим державним сектором, універсальною та всеохоплюючою державною системою загального добробуту та високим ступенем економічної та соціальної рівності, виявилася напроцуд успішною та міцною.

Скандинавські країни мають соціал-демократичну державу загального добробуту, з великим державним сектором, яка робить акцент на рівному розподілі доходів та гендерній рівності.

З точки зору демократичного врядування, **скандинавська модель характеризується культурою політичного компромісу, місцевою автономією та співпрацею між державою та організаціями громадянського суспільства.**

I Norge er **den spesifikke arbeidsdelingen og den nåværende tilstanden i de institusjonaliserte forholdet mellom stat og sivilsamfunn kan forstås som et resultat av en historisk utvikling.**

Denne utviklingen karakteriseres på den ene siden av den gradvise integrasjonen **mellom staten og folkelige bevegelser**, og på den andre siden av en **sosial kontrakt mellom staten og individene** i henhold til en samfunnskontrakt mellom staten og enkeltindividene, der **det sentrale formålet med politikken sentrale formål er å maksimere den individuelle autonomien.**

(Enjolras og Strømsnes 2018).

Historisk sett har **samarbeidet og integrasjonen mellom offentlige og frivillige organisasjoner i leveringen av velferdstjenester vært effektiv** lenge før den moderne velferdsstaten ble etablert.

Den frivillige sektor spilte en sentral rolle **fra 1850 og fremover i arbeidet med å avhjelpe sosiale problemer i de fremvoksende "velferdskommunene"** på lokalt nivå.

I løpet av de neste tiårene **drev de frivillige organisasjonene folkeopplysning, opprettet og drev sykehus og klinikker, tilbød behandling og omsorg for syke og funksjonshemmede**, og var en kanal for innbyggernes deltakelse i delta i politikkkutforming.

Dette var et viktig bidrag til den videre utviklingen av velferdsstaten på nasjonalt nivå etter andre verdenskrig.

Lokale myndigheter ga begrenset økonomisk støtte til foreningene og stilte vanligvis ikke spesifikke betingelser for disse pengeoverføringene. De frivillige organisasjonene fungerte ofte som **pionerer på dette feltet, synliggjorde problemer og tok initiativ til institusjonelle ordninger** som i mange tilfeller senere ble overtatt av det offentlige.

Staten ønsket å støtte eksisterende private tjenester uten å påvirke privat filantropi negativt.

I den sosialdemokratiske velferdsmodellen velferdsmodell som utviklet seg i etterkrigstiden, fikk ikke organisasjonene noen eksplisitt rolle som

У Норвегії **специфічний розподіл праці та сучасний стан інституціоналізованих відносин між державою і громадянським суспільством можна розглядати як результат історичного розвитку.**

Цей розвиток характеризується, з одного боку, **поступовою інтеграцією між державою та народними рухами**, а з іншого - **укладанням суспільного договору між державою та індивідами**, де **центральною метою політики є максимізація індивідуальної автономії.**

(Enjolras and Strømsnes 2018).

Історично склалося так, що **співпраця та інтеграція між державними та добровільними організаціями у наданні соціальних послуг була ефективною** задовго до створення сучасної держави загального добробуту.

Починаючи з **1850 року, волонтерський сектор відіграв центральну роль у вирішенні соціальних проблем у нових "муніципалітетах добробуту"** на місцевому рівні.

Протягом наступних кількох десятиліть **волонтерські організації забезпечували народну освіту, засновували та керували лікарнями та клініками, надавали лікування та догляд хворим та інвалідам**, а також виступали каналом участі громадян у формуванні політики.

Це був важливий внесок у подальший розвиток держави загального добробуту на національному рівні після Другої світової війни.

Місцева влада надавала обмежену фінансову підтримку організаціям і, як правило, не встановлювали конкретних умов для цих фінансових трансфертів. Добровільні організації часто виступали **першопрохідцями в цій сфері, висвітлюючи проблеми та ініціюючи інституційні заходи**, які в багатьох випадках згодом були перейняті державним сектором.

Держава хотіла підтримати існуючі приватні послуги без негативного впливу на приватну філантропію.

У соціал-демократичній моделі добробуту, яка розвивалася в післявоєнний період, організаціям не відводилася чітка роль виробників добробуту.

velferdsprodusenter. Denne fasen var preget av en sterk utbygging av den offentlige velferden, og **den offentlige sektoren overtok de fleste institusjonene og tjenestene som ble drevet av frivillig sektor.**

Mange frivillige organisasjoner fikk i økende grad rollen som interesseformidlere og som interesseformidlere og fungerte som pressgrupper innenfor den nyetablerte nykorporativistiske institusjonelle strukturen som organiserte samarbeidet mellom sivilsamfunnet og staten.

I dagens Norge tilbyr velferdsstaten universelle sosiale tjenester til innbyggerne.

Kommunene spiller en sentral rolle i tilbudet av velferdstjenester, ettersom de fleste velferdstjenestene er desentralisert og leveres av lokale offentlige etater.

Sammenlignet med de fleste andre land er forekomsten av barnefattigdom, sosial ekskludering og ekskludering fra arbeidsmarkedet lav i Norge. Likevel viser undersøkelser at andelen innbyggere som opplever slike problemer, er økende, **og det er viktig å sikre at de offentlige velferdstjenestene når de mest utsatte gruppene, fremstår som en særlig utfordrende.**

Selv om Norge unngikk inngripende innstramninger i offentlige tjenester i kjølvannet av finanskrisen i 2008, forventes det at **gapet mellom behovet for sosiale tjenester og velferdsstatens ressurser til å møte dette behovet vil øke i overskuelig fremtid.**

I 2013 skrev den norske regjeringen i sin politiske plattform at den ville forbedre vilkårene for sosiale entreprenører og frivillige organisasjoner som opererer innenfor velferdssystemet.

Innenfor slike institusjonelle ordninger mellom velferdsstaten og den frivillige/ideelle sektoren, der den statlige og offentlige velferdsbeskyttelsen er ganske omfattende, er det ingen overraskelse at det er **lite rom for ideelle organisasjoner til å tilby tjenester.**

De ideelle leverandørene av velferdstjenester står for kun 8 % av den totale sysselsettingen i

Цей етап характеризувався значним розширенням суспільного добробуту, а **державний сектор перебрав на себе більшість інституцій та послуг, що надавалися добровільним сектором.**

Багато громадських організацій все частіше брали на себе роль посередників інтересів та груп тиску в рамках новоствореної неокорпоративістської інституційної структури, яка організовувала співпрацю між громадянським суспільством та державою.

У сучасній Норвегії соціальна держава надає універсальні соціальні послуги громадянам. Муніципалітети відіграють центральну роль у наданні соціальних послуг, оскільки більшість соціальних послуг є децентралізованими і надаються місцевими державними установами.

Порівняно з більшістю інших країн, рівень дитячої бідності, соціальної ізоляції та виключення з ринку праці в Норвегії є низьким. Тим не менш, опитування показують, що частка громадян, які стикаються з такими проблемами, зростає, а **забезпечення доступу до соціальних послуг для найбільш вразливих груп населення є особливо складним завданням.**

Хоча Норвегії вдалося уникнути різкого скорочення державних послуг після фінансової кризи 2008 року, очікується, що **в осяжному майбутньому розрив між потребою в соціальних послугах і ресурсами соціальної держави для задоволення цієї потреби збільшиться.**

У 2013 році уряд Норвегії у своїй політичній платформі зазначив, що покращить умови для соціальних підприємців та волонтерських організацій, які працюють у системі соціального забезпечення.

Не дивно, що в рамках таких інституційних домовленостей між соціальною державою та добровільним/неприбутковим сектором, де державний та громадський захист добробуту є досить широким, **неприбутковим організаціям залишається мало місця для надання послуг.**

Неприбуткові постачальники соціальних послуг складають лише 8% від загальної кількості зайнятих у секторі соціального забезпечення в Норвегії

velferdssektoren i Norge (Sivesind 2017).

Velferdsstatens institusjonelle ordninger er imidlertid ikke statiske, men er gjenstand for stadige reformer. Fra 1980-tallet og fremover, **reformer inspirert av New Public Management (NPM)**-tilnærmingen **ført til at ulike typer velferdstjenester, og til en vekst i antall markedsaktører som konkurrerer med etablerte ideelle organisasjoner om offentlige velferdsleverandører om offentlige oppdrag.**

Interessen for potensialet som ligger i en del av en bredere debatt om fordelingen av velferdsproduksjon mellom sektorer og velferdsproduksjon mellom ulike sektorer og fremme av ideen om en "velferdsmix" (Evers velferdsmix" (Evers 2005; Tragä rdh ° 2007; Selle et al. 2018).

Politiske debatter er knyttet til økonomiske spørsmål om velferdsstatens fremtidige bærekraft, men også i økende velferdsstatens fremtidige bærekraft, men også i økende grad til spørsmål om demokratiske aspekter og mangfold, støtte til brukermedvirkning og individuelle tilpasninger. Disse debattene involverer aktører fra ulike sektorer i en felles tilnærming til velferdsproduksjon.

Den aktuelle debatten dreier seg om tre sammenflettede temaer som har betydning for "mulighetsstrukturen" for utviklingen av sosiale virksomheter; **disse tre temaene er knyttet til "moderniseringen" av det offentlige velferdstilbudet og de "private" aktørenes rolle (ideell sektor og næringsliv).**

Det første stridstemaet dreier seg om institusjonell velferdsproduksjon utført av ideelle og kommersielle aktører på oppdrag fra det offentlige, for eksempel for levering av helse- eller utdanningstjenester.

Den ideelle sektoren spilte en rolle som tjenesteproducent på ulike velferdsområder lenge før velferdsstaten vokste frem. Denne rollen viktig i dag, selv om den er mindre enn tidligere, og langt mindre enn i mange andre europeiske land.

I dag brukes ofte argumenter at ideelle og kommersielle velferdstjenester representerer et ideologisk alternativ til offentlig velferd.

(Sivesind 2017).

Ondak institusjonelle mekanismer sosiale staten ikke er statiske, men er gjenstand for stadige reformer. Begynnelsen med 1980-årene, **reformer, inspirert av New Public Management (NPM)**, førte til utvidelse av ulike typer sosiale tjenester, og også til økning i antallet aktører på markedet, som konkurrerer med etablerte ideelle organisasjoner om offentlige kontrakter for sosiale tjenester.

Interesse for dette potensialet er en del av en bredere debatt om fordelingen av velferdsproduksjon mellom sektorer og velferdsproduksjon mellom ulike sektorer og fremme av ideen om en "velferdsmix" (Evers velferds mix" (Evers 2005; Tragä rdh ° 2007; Selle et al. 2018).

Politiske debatter er knyttet til økonomiske spørsmål om velferdsstatens fremtidige bærekraft, men også i økende velferdsstatens fremtidige bærekraft, men også i økende grad til spørsmål om demokratiske aspekter og mangfold, støtte til brukermedvirkning og individuelle tilpasninger. Disse debattene involverer aktører fra ulike sektorer i en felles tilnærming til velferdsproduksjon.

Nutidens debatter dreier seg om tre sammenflettede temaer som har betydning for "mulighetsstrukturen" for utviklingen av sosiale virksomheter; **disse tre temaene er knyttet til "moderniseringen" av det offentlige velferdstilbudet og de "private" aktørenes rolle (ideell sektor og næringsliv).**

Det første stridstemaet dreier seg om institusjonell velferdsproduksjon utført av ideelle og kommersielle aktører på oppdrag fra det offentlige, for eksempel for levering av helse- eller utdanningstjenester.

Den ideelle sektoren spilte en rolle som tjenesteproducent på ulike velferdsområder lenge før velferdsstaten vokste frem. Denne rollen viktig i dag, selv om den er mindre enn tidligere, og langt mindre enn i mange andre europeiske land.

I dag brukes ofte argumenter at ideelle og kommersielle velferdstjenester representerer et ideologisk alternativ til offentlig velferd.

I samme argumenteres det også med henvisning til demokratisk representasjon. **De fleste politiske partiene støtter ideen om en velferdsmix med ulike typer tilbydere**, men det er politisk uenighet om hvor stor del av "markedet" de ulike typene skal ha, er det politisk uenighet om.

Det andre diskusjonsspørsmålet dreier seg om i hvilken grad frivillig arbeid skal supplere frivillig arbeid offentlige velferdstjenester.

Den tredje sektorens rolle som samprodusent av velferd fremmes både i form av frivillig arbeid innenfor eller utenfor frivillige organisasjoner og gjennom institusjonelle ordninger, det vil si frivillig arbeid i offentlige institusjoner eller i regi av private selskaper.

Mobilisering av denne typen frivillig arbeid har fått økt oppmerksomhet i mange land de siste årene og beskrives ofte med begreper som **samskaping, styring, samproduksjon og aktivt medborgerskap** (Torfing 2016; Torfing og Triantafillou 2016).

Det tredje temaet som ofte debatteres, er politikkutvikling om sosial innovasjon, som har fått fornyet politisk og offentlig oppmerksomhet de siste årene.

I en stor, altomfattende velferdsstat er **både kvalitet og effektivitet i tjenestene viktig for modellens legitimitet**.

Det sivilsamfunnet var en sentral arena for innovasjon i velferdsstatens tidlige fase, ettersom mange av initiativene til **å etablere nye tjenester hadde sitt utspring i private initiativer fra innbyggere og sivile organisasjoner**. Med utviklingen av velferdsstaten har denne rollen gradvis blitt mindre viktig.

Dagens fornyede interesse for innovasjon er sterk i Skandinavia, både i markedet og i offentlig sektor, og oppmerksomheten rettes i økende grad mot ideell sektor og samarbeid mellom sektorer, inkludert **nye initiativer som for eksempel sosialt entreprenørskap**.

10.2 De viktigste SE-modellene i Norge

Foretak som faller inn under den organisatoriske definisjonen av sosialt foretak i EUs Social Business

U цьому ж аргументі також посилаються на демократичне представництво. **Більшість партій підтримують ідею змішаної системи соціального забезпечення з різними типами постачальників**, але існують політичні розбіжності щодо того, яку частку "ринку" повинні мати різні типи постачальників.

Друге дискусійне питання стосується того, якою мірою волонтерська робота повинна доповнювати державні соціальні послуги.

Роль третього сектору як співвиробника добробуту просувається **як у формі добровільної роботи в межах або поза межами волонтерських організацій, так і через інституційні механізми**, тобто добровільну роботу в державних установах або під егідою приватних компаній.

Мобілізація цього виду добровільної роботи привертає все більшу увагу в багатьох країнах останніми роками і часто описується за допомогою таких термінів, як **співтворчість, управління, спільне виробництво та активна громадянська позиція** (Torfing 2016; Torfing and Triantafillou 2016).

Третьою часто обговорюваною темою є розробка політики щодо соціальних інновацій, яка в останні роки знову привернула до себе увагу політиків і громадськості.

У великій, всеохоплюючій державі загального добробуту **якість та ефективність послуг є важливими для легітимності моделі**.

Громадянське суспільство було ключовою ареною для інновацій на ранній стадії розвитку соціальної держави, оскільки **багато ініціатив щодо створення нових послуг походили від приватних ініціатив громадян та громадських організацій**. З розвитком соціальної держави ця роль поступово стала менш важливою.

Сьогодні в Скандинавії спостерігається значний інтерес до інновацій, як на ринку, так і в державному секторі, і все більше уваги приділяється некомерційному сектору та співпраці між секторами, включаючи **нові ініціативи, такі як соціальне підприємництво**.

10.2 Основні моделі соціального підприємництва в Норвегії

Підприємства, які підпадають під організаційне визначення соціального підприємства в Ініціативі ЄС

Initiative (lansert i 2011), er registrert i Norge under flere former.

De fleste av dem driver enten som aksjeselskaper eller som frivillige organisasjoner.

I motsetning til hva som er i mange land i Europa, er det **svært få norske sosiale virksomheter som er kooperativer.**

Det finnes ikke noe eget register over sosiale virksomheter i Norge.

Derfor statistikk om sosiale virksomheter er basert på informasjon fra sentrale aktører på feltet og informasjon som er **tilgjengelig i flere offentlige registre. Statistikken som presenteres i dette kapittelet, er basert på kartlegginger av sosiale entreprenører i Norge, gjennomført av henholdsvis**

Eimhjellen og Loga i 2016, av Kobro et al. i 2017 og av Kobro i 2019, basert på spørreundersøkelser rettet mot potensielle sosiale entreprenører, og anslår **populasjonen av sosiale virksomheter til å omfatte mellom 295 og 380 virksomheter.**

De innsamlede dataene tyder på at **det finnes to hovedmodeller for sosiale entreprenørskap i Norge.**

De to modellene har ulike ideologiske røtter: frivillig sektor for den ene modellen og næringslivet for den andre.

Denne todelingen kan utledes av initiativens institusjonelle former:

Mellom 40 % og 50 % (avhengig av kartleggingsmetoden) av de sosiale virksomhetene er **aksjeselskaper (AS)**, registrert enten som aksjeselskaper eller som **ideelle aksjeselskaper** (ca. 15 % av de sosiale virksomhetene er ideelle aksjeselskaper og ca. 25 % er "rene" aksjeselskaper).

Den nest vanligste organisasjonsformen er frivillige/non-profit-organisasjoner/foreninger (28-33 % av de sosiale foretakene), etterfulgt av den juridiske formen stiftelse (11-15 %).

Noen sosiale virksomheter (2-5 % av de sosiale virksomhetene) drives også som **personlige**

щодо соціального бізнесу (започаткованій у 2011 році), зареєстровані в Норвегії в декількох формах.

Більшість з них працюють або як компанії з обмеженою відповідальністю, або як добровільні організації.

На відміну від багатьох європейських країн, дуже мало норвезьких соціальних підприємств є кооперативами.

У Норвегії немає окремого реєстру соціальних підприємств.

Тому статистичні дані про соціальні підприємства базуються на інформації від ключових гравців у цій сфері та інформації, **доступній у кількох державних реєстрах. Статистичні дані, представлені в цьому розділі, базуються на опитуваннях соціальних підприємців у Норвегії, проведених Eimhjellen та Loga у 2016 році відповідно.**

Eimhjellen та Loga у 2016 році, Kobro та ін. у 2017 році та Kobro у 2019 році, на основі опитувань, орієнтованих на потенційних соціальних підприємців, оцінюють що **популяція соціальних підприємств налічує від 295 до 380 організацій.**

Зібрані дані свідчать про те, що **в Норвегії існує дві основні моделі соціального підприємництва.**

Обидві моделі мають різне ідеологічне коріння: волонтерський сектор для однієї моделі та бізнес-сектор для іншої.

Ця подвійність впливає з інституційних форм ініціатив:

Від 40% до 50% (залежно від методу дослідження) **громадських організацій є ТОВ (AS)**, зареєстрованими або як товариства з обмеженою відповідальністю, або як **неприбуткові ТОВ** (приблизно 15% соціальних підприємств є неприбутковими товариствами з обмеженою відповідальністю і приблизно 25% - "чистими" ТОВ).

Другою за поширеністю формою організації є добровільні/неприбуткові організації/об'єднання (28-33% соціальних підприємств), за якою слідує організаційно-правова форма фонду (11-15%).

Деякі соціальні підприємства (2-5% соціальних підприємств) також працюють як **приватні**

virksomheter, resterende sosiale virksomhetene er kooperativer.

Fordelingen av sosiale virksomheter mellom kommersielle og profittorienterte juridiske former (**aksjeselskaper, ideelle selskaper, forretningsbaserte stiftelser og personlige virksomheter**) og **ideelle eller tredje sektor** (frivillige/ideelle organisasjoner, stiftelser og kooperativer) **er dermed ganske balansert.**

En nylig kartlegging av SE-feltet i Norge (Kobro 2019) viser en utviklingstrend mot en jevn, men moderat vekst over tid.

Kartleggingen viser også at **organisasjonslandskapet er relativt ungt**; over halvparten av de identifiserte sosiale virksomhetene **var etablert i løpet av de siste ti årene før kartleggingen.**

De største aktivitetsområdene sosiale entreprenører er knyttet til sosial integrering av vanskeligstilte grupper, arbeidsintegrasjon, samfunnsutvikling, ungdom og helse.

Innenfor disse **store aktivitetsområdene er det flere ideelle enn profittbaserte virksomheter.** Sosiale virksomheter blander inntekter fra ulike kilder, inkludert inntekter fra markedsaktiviteter, private gaver og offentlig støtte og tilskudd.

For nesten halvparten (47 %) av respondentene i undersøkelsen utgjør andelen markedsinntekter bare mellom 10 % og 20 % av inntektene; På den annen side er markedsinntekter nesten den eneste inntektskilden for 26 % av respondentene. **En stor andel av de sosiale virksomhetene er**

derfor svært avhengige av privat og offentlig støtte eller tilskudd.

Blant de virksomhetene som nesten utelukkende er **avhengige av markedsinntekter (ca. halvparten av populasjonen)**, er **32 % profittbaserte og 17 % ideelle** (Eimhjellen og Loga 2016).

Som nevnt ovenfor er **sosialt entreprenørskap i Norge et relativt ungt felt** (det begynte for alvor å vokse frem i 2000) **og er fortsatt under utvikling.**

bedrifter, resten sosiale bedrifter er kooperativer.

Таким чином, розподіл соціальних підприємств між комерційними та орієнтованими на прибуток організаційно-правовими формами (ТОВ, неприбуткові компанії, бізнес-фонди та приватні підприємства) та **неприбутковим або третім сектором** (добровільні/неприбуткові організації, фонди та кооперативи) **є досить збалансованим.**

Нещодавнє картографування поля ЕС в Норвегії (Kobro 2019) показує тенденцію до стабільного, але помірною зростання з плином часу. Картування також показує, що **організаційний ландшафт є відносно молодим**; більше половини виявлених соціальних підприємств **були створені протягом останніх десяти років до складання карти.**

Основні напрямки діяльності соціальних підприємств пов'язані з соціальною інтеграцією вразливих груп населення, трудовою інтеграцією, розвитком громад, молоддю та здоров'ям.

У межах цих основних сфер діяльності **існує більше неприбуткових, ніж прибуткових організацій.** Соціальні підприємства поєднують доходи з різних джерел, включаючи доходи від ринкової діяльності, приватні пожертви та державну підтримку і гранти.

Майже для половини (47%) респондентів частка ринкової виручки становить лише від 10% до 20% доходу;

З іншого боку, для 26% респондентів ринкова виручка є чи не єдиним джерелом доходу.

Значна частка соціальних підприємств, таким

чином, сильно залежить від приватної та державної підтримки або грантів.

Серед тих організацій, які **покладаються майже виключно на ринкові надходження (близько половини)**, **32% є прибутковими і 17% - неприбутковими** (Eimhjellen and Loga 2016).

Як зазначалося вище, **соціальне підприємництво в Норвегії є відносно молодою сферою** (воно почало зародж. у 2000 році) **і все ще розвивається.**

Det finnes ingen rettslig anerkjennelse av **sosialt entreprenørskap som en spesifikk type økonomisk og sosial enhet.**

De fleste av de sosiale virksomheter er avhengige av offentlig finansiering og opererer til en viss grad innenfor en høyt utviklet og strukturert velferdsstat. Det kan skilles mellom to hovedmodeller for sosiale virksomheter i Norge (se tabell 10.1): **den entreprenørielle non-profit-modellen og sosiale venture-modellen.**

Disse idealtypiske modellene **skiller seg fra hverandre når det gjelder finansieringskilder, juridiske former, styringsform og type støttestruktur** de forholder seg til.

Basert på tilgjengelig inntektsstatistikk ser det ut til at **sosiale virksomheter i stor grad er markedsorienterte**, mens **de ideelle sosiale virksomheter i stor grad er avhengig av offentlig støtte og tilskudd**, og opererer innenfor de tradisjonelle rammene for den norske velferdsstaten.

Sosiale virksomheter som enten er som enten er utelukkende markedsorienterte, med økonomiske ressurser generert direkte fra markedsbasert virksomhet, eller som konkurrerer om anbud på velferdstjenester, er hovedsakelig profittbaserte selskaper.

Disse initiativene kan ses og forstås som en del av en bredere bevegelse som tar til orde for en "markedsretting" av velferdsstaten.

Men utover denne tosidigheten når det gjelder ideologiske røtter og retninger, har **de to "delene" av SE-feltet en tendens til å smelte sammen i sin søken etter pragmatiske løsninger** som passer inn i historisk institusjonaliserte strukturer for institusjonaliserte strukturer **for samarbeid mellom staten og sivilsamfunnet**, og tilpasset til en kontekstuell velferdsmodell som tradisjonelt sett har en ganske snever **arbeidsrom for hybridmodeller.**

Соціальне підприємництво не визнано на законодавчому рівні як особливий вид економічної та соціальної діяльності.

Більшість соціальних підприємств залежать від державного фінансування і певною мірою функціонують у рамках високорозвиненої та структурованої держави загального добробуту. Можна розрізнити дві основні моделі соціальних підприємств у Норвегії (див. Таблицю 10.1): **підприємницьку неприбуткову модель та модель соціального підприємства.**

Ці ідеально-типові моделі **відрізняються одна від одної джерелами фінансування, правовими формами, управлінням та типом структури підтримки**, до якої вони належать.

Виходячи з наявної статистики доходів, **соціальні венчурні компанії сильно орієнтовані на ринкову діяльність**, тоді як **неприбуткові соціальні підприємства значною мірою залежать від державної підтримки та грантів** і діють в рамках традиційних рамок норвезької держави загального добробуту.

Соціальні підприємства, які орієнтуються виключно на ринок, отримуючи фінансові ресурси безпосередньо від ринкової діяльності, або які беруть участь у тендерах на надання соціальних послуг, **є переважно комерційними компаніями.**

Ці ініціативи можна розглядати і розуміти як частину ширшого руху, який виступає за "маркетизацію" соціальної держави.

Але за межами цієї дуальності з точки зору ідеологічного коріння та напрямків, **обидві "частини" сфери SE мають тенденцію до злиття у пошуку прагматичних рішень**, які вписуються в історично інституціоналізовані структури для **співпраці між державою та громадянським суспільством**, та адаптовані до контекстуальної моделі добробуту, яка традиційно має досить вузький **робочий простір для гібридних моделей.**

Tabell 10.1 Kjennetegn ved de to hovedmodellene for SE i Norge

(Характеристики двох основних моделей для СП в Норвегії)

Ideell type (Ідеальний тип)	Modell 1: entreprenøriell ideell (Модель 1: підприємницька неприбуткова організація)	Modell 2: sosial virksomhet (Модель 2: соціальне підприємство)
Viktigste juridiske form (Основна організаційно-правова форма)	Frivillig forening eller stiftelse (Добровільна організація або фонд)	Aksjeselskap (Товариство з обмеженою відповідальністю)
De viktigste ressursene (Найважливіші ресурси)	Offentlige tilskudd og kontrakter (Державні гранти та контракти)	Inntekter fra markedet, offentlige og private tilskudd (Доходи від ринку, державні та приватні субсидії)
Styresett (Правління)	Demokratisk (Демократичне)	Entreprenørskap (Підприємництво)
Hovedstøttestruktur (Головна структура підтримки)	Paraplyorganisasjoner organisasjoner, f.eks. SoCentral ("Парасолькові" організації, наприклад, SoCentral)	Risikofylte filantroper, for eksempel Ferd Social entreprenør (Ризиковані філантропи, такі як соціальний інвестор Ферд)

De fleste sosiale virksomheter er involvert i aktiviteter knyttet til **arbeidsintegrering, inkludering av barn og unge, flyktningspørsmål og eldreomsorg**. De tilbyr ulike tjenester, på ulike nivåer, med ulike forretningsmodeller, og de forholder seg til det offentlige sektor på ulike måter.

Noen av dem selger tjenestene sine til offentlig sektor (f.eks. til NAV, kommuner, skoler, barnehager, skoler og [NAV, kommuner, skoler eller offentlig barnevernsforvaltning]), mens andre mottar tilskudd fra lokale myndigheter.

Tabell 10.2 gir noen eksempler på sosiale virksomheter.

Disse eksemplene illustrerer mangfoldet i feltet og variasjonen når det gjelder organisasjonsformer, produkter, nettverk og koblinger til offentlig, privat og frivillig sektor.

Ulike typer organisasjoner og inkubatormiljøer støtter SE-initiativer på ulike måter, noe som driver det norske feltet for sosialt entreprenørskap i Norge.

Disse aktørene investerer i sosiale entreprenører eller støtter dem på andre måter ved å tilby kunnskapsoverføring, kontorfellesskap og og nettverksbygging.

Mange av dem er også opptatt av å fremme

Bільшість соціальних підприємств займаються діяльністю, пов'язаною з **трудовою інтеграцією, залученням дітей та молоді, проблемами біженців та доглядом за літніми людьми**. Вони пропонують різні послуги, на різних рівнях, з різними бізнес-моделями і по-різному пов'язані з державним сектором.

Деякі з них продають свої послуги державному сектору (наприклад, NAV, муніципалітетам, школам, центрам денного догляду, школам і [NAV, муніципалітетам, школам або державним органам опіки та піклування]), тоді як інші отримують субсидії від місцевої влади.

У таблиці 10.2 наведено кілька прикладів соціальних підприємств.

Ці приклади ілюструють різноманітність цієї сфери та варіативність організаційних форм, продуктів, мереж і зв'язків з державним, приватним та волонтерським секторами.

Різні типи організацій та інкубаційних середовищ по-різному підтримують ініціативи у сфері соц. підприємництва, що є рушійною силою норвезького соціального підприємництва в Норвегії.

Ці організації інвестують у соціальних підприємців або підтримують їх іншими способами, надаючи можливості для передачі знань, спільне використання офісу та networking. Багато з них також прагнуть сприяти розвитку

utviklingen av feltet på et mer generelt nivå.

I dag består økosystemet av en blanding av både private og lokale offentlige initiativer.

Staten spiller ikke den viktigste rollen.

Et eksempel på en privat støttespiller for sosialt entreprenørskap i Norge er **Ferd Sociale Entreprenører (Ferd SE)**.

Siden etableringen i 2009 har **Ferd** engasjert seg i sosialt entreprenørskap. **Ferd SE investerer i sosiale entreprenører og gir dem tilgang til kapital, kompetanse og nettverk, og fungerer som en venturefilantrop og sosial investor. Ferd SE**, som også arrangerer den årlige "**Ferd Sosent-konferansen**", er i dag en viktig nettverksarena for sosiale entreprenører i Norge.

Kronprinsens Fond, Reach for Change og TD Veen Sosiale Entreprenører er andre eksempler på initiativer som gir støtte til sosiale virksomheter i form av sosiale virksomheter i form av kapital, kompetanse og nettverk.

SoCentral - en Oslo-basert SE-inkubator - representerer et lovende innovasjons- og rådgivningsmiljø for organisasjoner og offentlige aktører som arbeider med lokale, nasjonale og globale samfunnsutfordringer.

ImpactHub spiller en tilsvarende rolle i Bergen.

Ashoka regnes som den eldste og største eldste og største internasjonale organisasjonen som støtter utvalgte sosiale entreprenører (**Ashoka Fellows**);

Ashoka er representert i Norge og har valgt seks representert i Norge og har utnevnt seks norske sosiale entreprenører til Ashoka Fellows etter en grundig utvelgelsesprosess.

I tillegg til disse sentrale organisasjonene og inkubatormiljøene, noen sentrale ideelle paraply-organisasjoner som også fungerer som sentre for nettverksbygging og kompetansedeling. **Kirkens Bymisjon**, som er representert i åtte norske regioner, er et eksempel på dette: **Kirkens Bymisjon** er et viktig kontaktpunkt for en del sosiale entreprenører og har bidratt til å etablere nye initiativer, som senere har blitt selvstendige organisasjoner.

галузі на більш загальному рівні.

Сьогодні екосистема складається з поєднання приватних та місцевих громадських ініціатив.

Держава відіграє не найважливішу роль.

Одним із прикладів приватних прихильників соціального підприємництва в Норвегії є **Ferd Social Entrepreneurs (Ferd SE)**.

Ferd займається соціальним підприємництвом з моменту свого заснування у 2009 році. **Ferd SE інвестує в соціальних підприємців та надає їм доступ до капіталу, досвіду та мереж, а також виступає венчурним філантропом та соціальним інвестором. Ferd SE**, який також організує щорічну **конференцію Ferd Sosent**, наразі є важливою ареною для нетворкінгу для соціальних підприємців у Норвегії.

Фонд Кронпринца, Reach for Change та TD Veen Social Entrepreneurs - інші приклади ініціатив, які надають підтримку соціальним підприємствам у вигляді капіталу, експертизи та мереж.

SoCentral - інкубатор соціальних підприємств в Осло - являє собою перспективне інноваційне та консультативне середовище для організацій та громадських діячів, які працюють над вирішенням місцевих, національних та глобальних суспільних проблем.

Аналогічну роль відіграє **ImpactHub у Бергені**.

Ashoka вважається найстарішою та найбільшою міжна-родною організацією, яка підтримує обраних соціальних підприємців (**Ashoka Fellows**);

Ashoka представлена в Норвегії та обрала шість норвезьких соціальних підприємців як стипендіатів Ашоки після ретельного відбору.

Окрім цих центральних організацій та інкубаторів, деякі ключові неприбуткові парасолькові організації також функціонують як центри для налагодження зв'язків та обміну досвідом.

Прикладом цього є **Kirkens Bymisjon**, яка представлена у восьми норвезьких регіонах:

Kirkens Bymisjon є важливою точкою контакту для багатьох соціальних підприємців і допомогла заснувати нові ініціативи, які згодом стали незалежними організаціями.

Tabell 10.2 Eksempler på SE-modeller og støttenettverk i Norge

(Приклади моделей СП та мереж підтримки в Норвегії)

Organisasjon	Virksomhet (Діяльність)	Organisasjonsform (Форма організації)	Støttenettverk (Мережа підтримки)	Produkter og kunder (Продукти та клієнти)
Forskerfabrikken (Дослідницька фабрика)	Stimulerer barn og unges interesse for kunnskap om naturvitenskap og teknologi (Стимулює інтерес дітей та молоді до знань про науку і техніку)	Aksjeselskap (Товариство з обмеженою відповідальністю, TOB)	Ashoka Fellow, Ferd SE Alumni	Salg av fritidskurs, undervisningsplaner, sommerskole og videreutdanning for lærere. Salg til privatpersoner (foreldre), bedrifter og kommuner (Продаж курсів за інтересами, плани уроків, літніх шкіл та підвищ. кваліфікації для вчителів. Продаж приватним особам (батькам), компаніям та муніципалітетам)
Pøbelprosjektet ("Моб"-Проект)	Hjelper unge voksne inn i arbeidslivet (Допомога молодим людям у пошуку роботи)	Etablert av Kirkens Bymisjon , omgjort til selvstendig stiftelse, deretter fusjonert inn i det private foretaket Aleris (Заснована церковною Міською місією, перетворена на незалежну фонд, а потім об'єднана з приватною організацією Aleris)	Ashoka Fellow, Ferd SE Alumni, Kronprinsen Fondet, Reach for Change	Salg av kurs og oppfølging for ungdom (Продаж курсів та та подальший супровід для молоді)
Forandringsfabrikken (Фабрика змін)	Fremmer stemmen til barn og unge med sikte på å forbedre offentlige tjenester innen barnevern, psykiatri og skole. (Просуває голос дітей та молоді з метою покращення держ. послуг у сфері охорони дитинства, психіатрії, шкільн. освіти.)	Etablert av Redd Barna Norge , uavhengig nonprofit AS med begrenset ansvar-selskap, omgjort til en stiftelse (Заснована організацією Redd Barna Norge, незалежне неприбутк.тов-во з обмеж. відповідальністю, перетворена на фонд)	Ashoka Fellow, Ferd SE, Årets sosiale entreprenør 2010	Salg av prosjekter, forelesninger, seminarer, rådgivning. Selger hovedsakelig til offentlige aktører (barnevern, kommuner) (Продаж проєктів, лекцій, семінарів, консультування. Продає переважно громадським організаціям (службі захисту дітей, муніципалітетам)
Noen AS	Bidrar til helsefremmende helse og bedre livskvalitet for personer med demens og deres pårørende (Сприяє зміцненню здоров'я та покращ. якості життя людей з деменцією та їхніх опікунів)	Aksjeselskap (Товариство з обмеженою відповідальністю, TOB)	Ashoka-stipendiat	Salg av tjenester til pasienters pårørende. Salg hovedsakelig til privatpersoner (familier, pårørende), samarbeid med kommuner. (Продаж послуг родичам пацієнтів. Продаж переважно приватним особам (сім'ям, родичам), співпраця з муніципалітетом)

Gatemagasinet Asfalt (Вуличний журнал Асфальт)	Gir mennesker med erfaringer med rusmiddel-misbruk en mulighet til å tjene en anstendig inntekt (Дає можливість людям, які мають досвід зловживання психоактивними речовинами, отримувати гідний заробіток)	Etablert under paraplyen til Kirkens Bymisjon, ble senere omgjort til en selvstendig stiftelse (Створена під егідою Церковної міської місії, згодом перетворена на незалежний фонд)	SR-bank, Ferd SE Alumni	Salg av gatemagasiner til privatpersoner (Продаж вуличних журналів приватним особам)

Gatamagasinet Asfalt ble for eksempel etablert som et prosjekt av **Kirkens Bymisjon i Stavanger** og **Haugesund** og ble etter hvert en selvstendig sosial virksomhet.

Bymisjonen er fortsatt med som sponsor og støttespiller, i samarbeid med tilsvarende lignende gatemagasiner i andre byer i Norge.

Asfalt ble også integrert i **Ferd SEs** portefølje. Det er et eksempel på samarbeid mellom ideelle organisasjoner, investorer og nye sosiale virksomheter.

I løpet av de siste årene er det også tatt initiativ til å etablere nye plattformer for samhandling mellom ideelle organisasjoner, offentlig sektor og private investorer.

Disse initiativene har som mål å skape et miljø som legger til rette for utvikling av sosialt entreprenørskap, både regionalt og nasjonalt. **Gateentreprenørene i Arendal** er et eksempel på et slikt initiativ:

Kommunen og **Kirkens Bymisjon** har gått sammen om å skape et gunstig miljø for sosiale entreprenører, spesielt innen arbeidsintegrering. **De Stavanger og Tøyen Unlimited** (Oslo) er andre eksempler.

En annen måte å forstå sosialt entreprenørskap i Norge på, er å fokusere på virksomhetenes faktiske aktiviteter. **Et slikt fokus avdekker et praksisfelt der sosiale virksomheter ser ut til å arbeide på ett eller flere nivåer, avhengig av målgruppen og formålet de følger gjennom sin virksomhet: individuelle behov, organisatorisk og lokal utvikling eller systematisk endring i velferdssamfunnet som helhet.**

Mange av de relativt nye SE-initiativene i Norge har som mål å gi bedre livsvilkår til utsatte grupper. **Medarbeiderne AS**, for eksempel, **"ansetter ikke folk**

Наприклад, організація **Gatamagasinet Asfalt** була створена як проєкт міської **церковної місії в Ставангері та Хаугесунді**, а потім перетворилася на самостійну громадську організацію.

Міська місія й зараз бере участь у проєкті як спонсор і помічник, співпрацюючи з аналогічними вуличними журналами в інших містах Норвегії.

Журнал Asphalt був також включений у портфель компанії **Ferd SE**. Це приклад співпраці між некомерційними організаціями, інвесторами та новими соціальними підприємствами.

Останніми роками також робляться ініціативи зі створення нових платформ для взаємодії між некомерційними організаціями, державним сектором і приватними інвесторами.

Ці ініціативи спрямовані на створення середовища, яке сприяє розвитку соціального підприємництва як на регіональному, так і на національному рівні. Прикладом такої ініціативи є **вуличні підприємці в Арендалі: Муніципалітет та міська церковна місія** об'єднали зусилля для створення сприятливого середовища для соціальних підприємців, зокрема, у сфері трудової інтеграції. **De Stavanger og Tøyen Unlimited** (Oslo) є іншими прикладами.

Інший спосіб розуміння соціального підприємництва в Норвегії - зосередитися на фактичній діяльності організацій. **Такий фокус виявляє сферу практики, де соціальні підприємства працюють на одному або декількох рівнях, залежно від цільової групи та мети, яку вони переслідують своєю діяльністю: індивідуальні потреби, організаційний та місцевий розвиток або системні зміни в суспільстві загального добробуту в цілому.**

Багато з відносно нових ініціатив SE в Норвегії спрямовані на поліпшення умов життя вразливих груп населення. Наприклад, компанія **Medarbeiderne**

for å levere tjenester, men leverer tjenester for å ansette folk". Selskapet samler inn glass, metall, elektronikk og annet avfall fra privatadresser i Oslo gjennom en abonnementsordning.

Selskapet ansetter kun personer med rus- eller psykiatrisbakgrunn.

Et annet eksempel er **Blues Factory AS**, som **bruker musikk og det å spille i band som et middel til å skape følelse av tilhørighet**. Som instruktører brukes profesjonelle blues- og rockemusikere.

Selv om alle SE-bedriftene på en eller annen måte fokuserer på å tette hullene i velferdsstaten, **velger noen av dem å konsentrere innsatsen om organisasjoner og systemer i stedet for direkte på enkeltpersoner.**

Sykehusklovnene bidrar ikke bare til å fremme helse ved å bringe moro og latter og dermed bidra til å løfte humøret til sykehusinnlagte barn, men tar også sikte på en systemisk endring av norsk helsevesen.

På samme måte har **Forandringsfabrikken** som mål å endre norsk barnevern på en systemisk måte. Ifølge lederen av organisasjonen: "Ideer er enkel og effektiv: **Hvis vi lytter til barn og unge, vil systemet gi bedre tjenester.**"

Siden oppstarten har virksomheten engasjert seg i et økende antall identifiserte "hull", der barn og unges egne erfaringer og opplevelser har blitt tatt med for å

få til endringer i nasjonale lover og administrativ praksis.

Barn og unge spiller selv en viktig rolle som påvirknings- og endringsaktører i det offentlige. En rekke sosiale virksomheter arbeider også med sosiale endringer i skolen.

Det norske kronprinsparet har opprettet et fond (**Kronprinsparets fond**) som er spesielt rettet mot å støtte sosiale entreprenører med fokus på skole og ungdom.

JodaCare AS er et annet eksempel på en sosial virksomhet med fokus på systematisk endring på organisasjonsnivå. Da grunnleggeren av grunnleggeren av **JodaCare** oppdaget hvor vanskelig det var å

AS "ne наймає людей для надання послуг, а надає послуги, щоб найняти людей". Kompagnia займається збором скла, металу, електроніки та інших відходів за приватними адресами в Oslo за схемою передплати.

У компанії працюють лише люди з досвідом роботи в галузі наркології чи психіатрії.

Інший приклад - **Blues Factory AS**, яка **використовує музику та гру в гурті як засіб створення почуття приналежності**. Професійні блюзові та рок-музиканти використовуються як інструктори.

Хоча всі компанії SE певним чином зосереджені на заповненні прогалін у соціальной державі, **деякі з них вирішили зосередити свої зусилля на організаціях і системах, а не безпосередньо на окремих людях.**

Лікарняні клоуни не лише сприяють зміцненню здоров'я, приносячи веселощі та сміх, і таким чином допомагаючи підняти настрій госпіталізованим дітям, але й мають на меті системні зміни в норвезькій системі охорони здоров'я.

Аналогічно, **Forandringsfabrikken** прагне системно змінити норвезьку систему охорони дитинства. За словами керівника організації: "Ідея проста і ефективна: **Якщо ми будемо прислухатися до дітей та молоді, система буде надавати кращі послуги.**"

З моменту свого заснування організація працює зі зростаючою кількістю виявлених "прогалін", де власний досвід та сприйняття дітей та молоді були включені для внесення змін у національне

законодавство та адміністративну практику.

Діти та молодь самі відіграють важливу роль як агенти впливу та змін у державному секторі. Ряд громадських організацій також працюють над соціальними змінами в школах.

Подружжя норвезького кронпринца заснувало фонд (**Фонд подружжя кронпринца**), який спеціально спрямований на підтримку соціальних підприємців, які працюють зі школами та молоддю.

JodaCare AS є ще одним прикладом соціального підприємства з акцентом на систематичні зміни на організаційному рівні. Коли засновниця **JodaCare** зрозуміла, наскільки складно ефективно спілкуватися з питань, що стосуються її матері,

kommunisere effektivt om forhold knyttet til moren, som var under offentlig omsorg, **fikk hun en ideen om en digital tjeneste.**

Tjenesten tilbys kommunene som et verktøy for å legge til rette for samarbeid og effektiv kommunikasjon mellom offentlige hjelpetjenester, brukere av tjenester og pårørende.

10.3 Institusjonelle baner og fremtidig utvikling

Utviklingen av sosiale foretak har vært langt lavere i Norge enn i de fleste andre vesteuropeiske land. Det er flere faktorer som kan forklare denne relativt langsomme utviklingen.

For det første er andelen private og ideelle leverandører av velferdstjenester er lav i Norge, sammenlignet med andre europeiske land.

For det andre har Norge, som nevnt ovenfor, ikke blitt like sterkt påvirket av den økonomiske krisen som mange andre europeiske land, og har dermed ikke vært tvunget til å utvikle nye løsninger og reformere velferdspolitikken i samme grad som disse andre land.

Den tredje årsaken har å gjøre med den norske politiske diskursen. Debatten om sosialt entreprenørskap innenfor rammen av den sosialdemokratiske velferdsstatlige rammeverk ser ut til å ha **to tyngdepunkter.**

Det ene fremmer sosialt entreprenørskap som et verktøy for å øke de private aktørers rolle i velferdsproduksjonen, og den andre presenterer sosialt entreprenørskap som et instrument for sosial innovasjon. Ingen av disse diskursene har så langt bidratt til den politiske støtten som synes nødvendig for å utvikle en aktiv og støttende utvikling av en aktiv og støttende politikk for sosialt entreprenørskap.

Hvis vi ser fremover og prøver å forutse hva som kan komme til å skje på SE-feltet på litt lengre SE-feltet lenger frem i tid, **vil vi sannsynligvis se sosialt entreprenørskap som et som et "botemiddel" for å bøte på noen av manglene og feilene ved både markedet og velferdsstaten** (Andersen et al. 2016; Baglioni 2017).

Sosiale virksomheter anses, takket være sin entrepre-

nya, **hva som kommer til å skje på SE-feltet på litt lengre SE-feltet lenger frem i tid, vil vi sannsynligvis se sosialt entreprenørskap som et som et "botemiddel" for å bøte på noen av manglene og feilene ved både markedet og velferdsstaten** (Andersen et al. 2016; Baglioni 2017).

nya, **hva som kommer til å skje på SE-feltet på litt lengre SE-feltet lenger frem i tid, vil vi sannsynligvis se sosialt entreprenørskap som et som et "botemiddel" for å bøte på noen av manglene og feilene ved både markedet og velferdsstaten** (Andersen et al. 2016; Baglioni 2017).

10.3 Institusjonelle traektorier og fremtidig utvikling

Utviklingen av sosiale foretak i Norge er betydelig lavere enn i de fleste andre vesteuropeiske land. Det er flere faktorer som kan forklare denne relativt langsomme utviklingen.

По-перше, частка приватних і неприбуткових постачальників соціальних послуг є низькою в Норвегії порівняно з іншими європейськими країнами.

По-друге, як згадувалося вище, Норвегія не зазнала такого сильного впливу економічної кризи, як інші європейські країни, а отже, не була змушена розробляти нові рішення та реформувати політику соціального забезпечення в тій же мірі, що інші країни.

Третя причина пов'язана з норвезьким політичним дискурсом. Дебати про соціальне підприємництво в рамках соціал-демократичної держави загального добробуту, схоже, мають **два центри тяжіння.**

Один з них пропагує соціальне підприємництво як інструмент підвищення ролі приватних акторів у виробництві суспільного добробуту, а інший представляє соціальне підприємництво як інструмент соціальних інновацій.

Жоден з цих дискурсів поки що не сприяв політичній підтримці, яка видається необхідною для розробки активної та сприятливої політики щодо соціального підприємництва.

Якщо ми зазирнемо в майбутнє і спробуємо передбачити, що може статися у сфері соціального підприємництва **в майбутньому, ми, ймовірно, побачимо соціальне підприємництво як "ліки" для усунення деяких недоліків і невдач як ринку, так і держави загального добробуту** (Andersen та ін. 2016; Baglioni 2017).

Вважається, що завдяки своїм підприємницьким та

nørielle og sosiale dimensjoner, **i stand til å innovere og utvikle løsninger som avhjelperslik svikt.**

I den norske politiske diskursen, som i mange andre deler av Europa, blir sosiale foretak i mange andre deler av Europa, **blir sosiale foretak sett på som et instrument for økonomisk foryngelse, som et middel til å løse problemer med arbeidsledighet og sosial ekskludering, og som en måte å gjenopprette velferdsstatens legitimitet** gjennom fokus på initiativer for samskaping, samarbeid, samproduksjon og samstyring av sosiale tjenester.

Men det finnes en alternativ fremtid.

Sosialt entreprenørskap kan nemlig alternativt betraktes som et symptom på utviklingen av **en utviklingen av en "nyliberal velferdsstat"** (Garrow og Hasenfeld 2014), **som fremmer markedsbaserte løsninger på sosiale problemer og reversering dekommodifisering av arbeidskraften, noe** som ble oppnådd ved at det sosiale sikkerhetssystemet ble gjort avhengig av produksjon og inntjening.

En slik utvikling vil være et sterkt brudd med den norske tradisjonen for velferdstjenester. Ved å vektlegge verdien av kommersielt entreprenørskap, konkurranse og kostnadseffektivitet, kan **sosialt entreprenørskap gjenspeile den logikken og moralen som ligger til grunn for den nyliberale oppfatningen av velferdssamfunnet.**

Den nyliberale oppfatningen av velferdssamfunnet hyller den frivillige og private sektorens rolle, men frivillige og private sektorens rolle, men den gjør det ved å favorisere desentralisering, markedsretting og privatisering av velferdstjenester, og den baserer seg på en etos av egeninteresse.

Den tradisjonelle norske sosialdemokratiske oppfatningen av velferdsstaten **vektlegger derimot sosial rettferdighet og idealer om universalisme og et egalitært samfunn.**

Disse idealene skal oppnås ved **å fremme kollektivt ansvar, omfordeling av inntekter, offentlige produksjon av velferdstjenester, etikk i offentlig tjenesteyting, profesjonalitet, upartiskhet og tillit mellom innbyggerne og det offentlig sektor.**

soсіальним аспектам **соціальні підприємства здатні впроваджувати інновації та розробляти рішення, які виправляють такі недоліки.**

У норвезькому політичному дискурсі, як і в багатьох інших частинах Європи, **соціальні підприємства розглядаються як інструмент економічного відродження, як засіб вирішення проблем безробіття та соціальної ізоляції, а також як спосіб відновлення легітимості соціальної держави** шляхом зосередження на ініціативах зі спільного створення, співпраці, спільного виробництва та спільного управління соціальними послугами.

Але є й альтернативне майбутне.

Дійсно, соціальне підприємництво можна розглядати як **симптом розвитку "неоліберальної держави загального добробуту"** (Garrow and Hasenfeld, 2014), **яка сприяє ринковому розв'язанню соціальних проблем та відмові від декомодифікації праці, яка була досягнута через залежність системи соціального забезпечення від обсягів виробництва та заробітків.**

Такий розвиток подій став би серйозним розривом з норвезькою традицією надання соціальних послуг. Підкреслюючи цінність комерційного підприємництва, конкуренції та економічної ефективності, **соціальне підприємництво може відобразити логіку і мораль, що лежать в основі неоліберальної концепції суспільства загального добробуту.**

Неоліберальна концепція суспільства загального добробуту відзначає роль добровільного та приватного секторів, але робить це шляхом сприяння децентралізації, маркетингації і приватизації соціальних послуг, і базується на етиці власного інтересу.

На противагу цьому, традиційна норвезька соціал-демократична концепція соціальної держави **наголошує на соціальній справедливості та ідеалах універсалізму й егалітарного суспільства.**

Ці ідеали мають бути досягнуті шляхом заохочення колективної відповідальності, перерозподілу доходів, суспільного виробництва соціальних послуг, етики у наданні державних послуг, професіоналізму, неупередженості та довіри між громадянами та державним сектором.

Diskursene om sosialt entreprenørskap i Norge - en diskurs som legger vekt på som **et middel til å fornye velferdsstaten**, og den andre som ser på **sosialt entreprenørskap som et instrument for nyliberalisering av velferdspolitikken, gjenspeiler to motstridende oppfatninger av fremtiden for sosialt entreprenørskap**. I den grad Norge ennå ikke har gått inn i en institusjonaliseringsprosess, er **feltet fortsatt i en oppstartsfasen og utviklingen er fortsatt en åpen prosess**.

Internasjonalt har utviklingen av sosialt entreprenørskap gått gjennom ulike stadier - fra begynnelse, innovasjon og oppbrudd til institusjonalisering og formalisering innenfor offentlige retningslinjer og programmer.

Beskrivelsen til Nicholls (2006: 11), som sier at "[sosiale] entreprenører og nettverkene deres **demonstrerer et utrettelig fokus på systemiske endringer som ser bort fra institusjonelle og organisatoriske normer og grenser**", stemmer godt overens med den **forstyrrende rolle som sosiale entreprenører spiller på etablerte områder**, samt deres rolle som **"sektorielle ikonoklaster" i innovasjonsfasen**.

I innovasjonsfasen virker sosialt entreprenørskap forstyrrende på etablerte institusjonelle ordninger og utfordrer eksisterende sektorgrenser og organisasjonsformer.

I de fleste land **etterfølges imidlertid innovasjonsfasen av en institusjonaliseringsfasen**, der isomorfe krefter gjør seg gjeldende inn i bildet. I denne institusjonaliseringsfasen fører både regulering av disse initiativenes organisasjonsformer og konkurransevidringer i markedet til at det oppstår

isomorfe tendenser, der sosiale virksomheter blir mer homogene i sine organisasjonsformer og arbeidsmåter.

En spesiell utfordring for utviklingen av sosiale virksomheter innenfor det nordiske er fraværet av reelle potensielle markeder (spesielt på det sosiale området), gitt den omfattende offentlige finansieringen og de offentlige tilbud som kjennetegner velferdssystemet.

Under slike omstendigheter fremstår **de sosiale virksomhetene enten som forstyrrende for**

Diskursi щодо соціального підприємництва в Норвегії - один з яких наголошує на ньому як на **засобі оновлення держави загального добробуту**, а інший розглядає **соціальне підприємництво як інструмент неолібералізації політики соціального забезпечення** - відображають **два суперечливі погляди на майбутнє соціального підприємництва**. Оскільки Норвегія ще не вступила в процес інституціоналізації, **ця сфера все ще перебуває на початковій стадії, і його розвиток все ще є відкритим процесом**.

На міжнародному рівні розвиток соціального підприємництва пройшов різні етапи - від зародження, інновацій та підриву до інституціоналізації та формалізації в рамках державної політики та програм.

Опис Ніколлса (2006: 11), який стверджує, що "[соціальні] підприємці та їхні мережі **дemonstrerоуть невпинне зосередження на системних змінах, які нехтують інституційними та організаційними нормами і кордонами**", добре підходить до **підривної ролі, яку соціальні підприємці відіграють в існуючих сферах**, а також до **їхньої ролі "галузевих іконоборців" на етапі інновацій**.

На інноваційній фазі соціальне підприємництво руйнує усталені інституційні механізми та кидає виклик існуючим галузевим межах і організаційним формам.

Однак у більшості країн **за інноваційною фазою слідує фаза інституціоналізації**, коли в гру вступають ізоморфні сили.

На цьому етапі інституціоналізації як регулювання організаційних форм цих ініціатив, так і викривлення конкуренції на ринку призводять до

ізоморфних тенденцій, коли соціальні підприємства стають більш однорідними у своїх організаційних формах та методах роботи.

Особливим викликом для розвитку соціальних підприємств у Скандинавському регіоні є відсутність реальних потенційних ринків (особливо в соціальній сфері), зважаючи на значне державне фінансування та державні послуги, що характеризують систему соціального забезпечення. За таких обставин **соціальні підприємства постають або як такі, що підривають державні та традиційні неприбуткові суб'єкти, або як такі, що шукають**

offentlige og tradisjonelle ideelle aktører eller som på jakt etter offentlige finansieringskilder, det vil si som markedsorientering av velferdssystemet.

(Nicholls 2006: 12).

En slik oppfatning innebærer, spesielt når det gjelder sosiale virksomheter som opererer på velferdsområdet, at det finnes **et potensielt marked, det vil si utilfredstilte behov og kjøpekraft**.

Innenfor det nordiske velferdssystemet, der inntektsforskjellene er relativt små og den offentlige dekningen av sosiale behov gjennom offentlige forsikringer og offentlige tjenestetilbud er omfattende, er **markedet for sosiale virksomheter utenfor offentlig anskaffelser er ganske begrenset**.

Tanken om bærekraftige markeder for sosiale virksomheter, særlig innenfor velferdstjenester innenfor velferdstjenester, kan ikke skilles fra det institusjonelle miljøet som utgjøres av velferdsstatens system (eller fraværet av et slikt system).

I mange tilfeller **mangler flertallet av befolkningen kjøpekraft til å betale for velferdstjenester** (spesielt når disse tjenestene har som mål å redusere fattigdom og bekjempe ulike former for sosial ekskludering).

For andre typer tjenester, som for eksempel eldreomsorg, innebærer sosiale foretaks økonomiske bærekraft en kommodifisering/markedsføring av disse tjenestene, i motsetning til velferdsstatens de-kommodifisering.

Alternativt kan **sosiale virksomheter utvikle innovative løsninger på sosiale problemer** (for arbeidsintegrerende sosiale virksomheter), men da er ikke markedsbærekraft det primære målet.

Hvis de sosiale foretakene retter seg mot områder med udekkede behov (Nicholls 2006: 15), som følge av "sosial markedssvikt", inkludert solidaritetssvikt og institusjonell svikt, er denne svikten nært knyttet til de institusjonelle ordningene de opererer innenfor.

De institusjonelle ordningene som kjennetegner den norske velferdsstaten, **definerer mulighetsstrukturen for denne typen initiativer**, og de har (vil ha) derfor en avgjørende innvirkning på både fremveksten og den institusjonelle utviklingen av sosialt entreprenørskap i Norge.

derjavni džerela finansuvannya, тобто як ринкової орієнтації системи соціального забезпечення. (Nicholls 2006: 12)

Такий погляд передбачає, особливо у випадку соціальних підприємств, що працюють у сфері соціального забезпечення, **наявність потенційного ринку, тобто незадоволених потреб і купівельної спроможності**.

У системі соціального забезпечення країн Скандинавії, де різниця в доходах є відносно невеликою, а державне покриття соціальних потреб через державне страхування та надання державних послуг є широким, **ринок для соціальних підприємств поза межами державних закупівель є досить обмеженим**.

Ідею сталого ринку для соціальних підприємств, особливо у сфері соціальних послуг неможливо відокремити від інституційного середовища, яке формується системою соціальної держави (або відсутністю такої системи).

У багатьох випадках **більшість населення не має достатньої купівельної спроможності, щоб платити за соціальні послуги** (особливо коли ці послуги спрямовані на зменшення бідності та боротьбу з різними формами соціальної ізоляції).

Для інших видів послуг, таких як **догляд за людьми похилого віку, фінансова стійкість соціальних підприємств передбачає комерціалізацію/маркетинг цих послуг**, на протипагу декоммерціалізації держави загального добробуту.

Крім того, **соціальні підприємства можуть розробляти інноваційні рішення соціальних проблем** (для соціальних підприємств, що інтегрують працю), але тоді ринкова стійкість не є першочерговою метою.

Якщо соціальні підприємства націлені на сфери незадоволених потреб (Nicholls 2006: 15), в результаті "провалу соціального ринку", включаючи провал солідарності та інституційний провал, цей провал тісно пов'язаний з інституційними механізмами, в рамках яких вони функціонують.

Інституційні механізми, що характеризують норвезьку державу загального добробуту, **визначають структуру можливостей для таких типів ініціатив**, і тому вони мають (матимуть) вирішальний вплив як на появу, так і на інституційний розвиток соціального підприємництва в Норвегії.

I denne sammenhengen kan **den nordiske velferdsstatsmodellen anses å utgjøre et hinder for utviklingen av sosialt entreprenørskap**, og sektorlogikken som skiller mellom offentlig, ideell og privat sektor, kan oppfattes som en hindring for den potensielle regenerative utviklingen av sosialt entreprenørskap, rolle sosialt entreprenørskap kan

spille for å løse sosiale utfordringer, ved å bygge bro mellom disse ektorielle handlingslogikkene (Hauge 2017).

En slik innramming av som fremhever det sosiale entreprenørskapets hybride og brobyggende kapasitet, samtidig som man hyller sosiale entreprenørskapets hybride og brobyggende egenskaper, samtidig som man hyller disruptiv innovasjon grasrotinitiativer og -praksiser, overser imidlertid den politiske dimensjonen og de strukturelle og systemiske konsekvensene av at én modell for sosialt entreprenørskap er mer utbredt sosialt entreprenørskap fremfor en annen.

Konklusjon

Når det gjelder overvekten av den "sosialøkonomiske" modellen for sosialt entreprenørskap fremfor en separat forretningsmodell for sosialt entreprenørskap, **er det ikke nødvendigvis et spørsmål om å velge mellom sektorsamarbeid (sosialt entreprenørskap i eksisterende sektorer - offentlig, ideell og profittbasert) og sektorsamarbeid (sosialt entreprenørskap som en del av næringslivet eller ideell sektor).**

Det kan også sees på som **et valg mellom to ulike roller for sosiale virksomheter**, som **enten kan bidra til utviklingen av et moralsk marked eller være et instrument for "økonomisering av moral"**.

Selv om det moderne samfunnet er sammensatt av flere institusjonelle sfærer, som **hver er preget av en spesifikk handlingslogikk**, utelukker dette ikke til hinder for at aktørene kan benytte seg av flere "verdiordener" (Boltanski og Thevenot 2006) **for å nå sine mål gjennom økonomisk utveksling, uavhengig av hvor i sektoren de befinner seg.**

U цьому контексті скандинавська модель держави загального добробуту може розглядатися як перешкода для розвитку соціального підприємництва, а секторальна логіка, яка розрізняє державний, неприбутковий і приватний сектори, може сприйматися як перешкода для потенційного відновлювального розвитку соціальн, підприємства, роль, яку соціальне підприємство

може відігравати у вирішенні соціальних проблем шляхом подолання цих секторальних логік дій (Hauge 2017).

Однак, таке бачення, яке підкреслює гібридну та «мостову» здатність соціального підприємства, відзначаючи гібридні та «мостові» якості соціального підприємства, відзначаючи проривні інноваційні низові ініціативи та практики, залишає поза увагою політичний вимір та структурні й системні наслідки переважання однієї моделі соціального підприємства над іншою.

Висновок

З точки зору переважання моделі "соціальної економіки" соціального підприємства над окремою бізнес-моделлю соціального підприємства, **мова не обов'язково йде про вибір між секторальною співпрацею (соціальне підприємство в існуючих секторах - державному, неприбутковому та комерційному) та секторальною співпрацею (соціальне підприємство як частина бізнесу або неприбуткового сектору).**

Це також можна розглядати як **вибір між двома різними ролями соціальних підприємств**, які можуть або сприяти розвитку морального ринку, або бути інструментом "економізації моралі".

Хоча сучасне суспільство складається з декількох кількох інституційних сфер, **кожна з яких характеризується специфічною логікою дій**, це не заважає акторам використовувати кілька "ціннісних порядків" (Boltanski and Thevenot 2006) **для досягнення своїх цілей через економічний обмін, незалежно від того, в якому секторі вони знаходяться.**

I et slikt perspektiv, som vist av Zelizer (1997, 2009), er individer i stand til å konstruere et **"moralsk marked" der medlemmene engasjerer seg i økonomisk utveksling og markedsbaserte transaksjoner som et middel til å realisere sine verdier.**

Sosialt entreprenørskap kan betraktes som et forsøk på å skape et samfunnsmessig marked, **der aktørene deltar i økonomisk utveksling og benytter seg av markeder som et middel til å oppnå sosiale (ikke-økonomiske) mål.**

For å lykkes med å skape en slik samfunnsøkonomi, må de sosiale virksomhetene operere i et institusjonelt felt **preget av en felles forståelse av formålet med og formen for deres virksomhet** og de symbolske grensene som skiller feltet sosialt entreprenørskap fra andre felt.

I fraværet av en slik institusjonalisert sfære i Norge kan **flere (kulturelle) betydninger og verdier konstrueres rundt markedstransaksjoner, og sosialt entreprenørskap kan bidra til en "økonomisering" av samfunnssfæren og velferdsstaten.**

I så måte kan **den entreprenørskapets institusjonelle form og de regulatoriske, allokering- og evalueringsinstrumentene** som er institusjonalisert i den offentlige politikken, **påvirker de sosiale foretakenes evne til å generere en samfunnsøkonomi.**

Slik sett står **Norge sannsynligvis ved et veiskille.** Det er en økende interesse blant norske beslutningstakere for alle former for sosialt entreprenørskap og grasrotinitiativer.

Samtidig er feltet ennå ikke feltet ennå ikke institusjonalisert, og fremstår snarere som et **omstridt felt** der det mellom minst **to hovedoppfatninger av sosialt entreprenørskap:**

**den sosialøkonomiske modellen
vs forretningsmodellen.**

Det er vanskelig å si, hvilken modell som kommer til å råde i den offentlige politikken fremover, men uansett **i hvilken retning feltet kommer til å utvikle seg i fremtiden, vil de samfunnsmessige konsekvensene av å velge den ene eller den andre modellen bør ikke undervurderes.**

U i en slik perspektiv, som vist av Zelizer (1997, 2009), er individer i stand til å konstruere et **"moralsk marked" der medlemmene engasjerer seg i økonomisk utveksling og markedsbaserte transaksjoner som et middel til å realisere sine verdier.**

Соціальне підприємництво можна розглядати як спробу створити соціальний ринок, **де учасники беруть участь в економічному обміні та ринкових транзакціях як засіб реалізації своїх цінностей.**

Щоб досягти успіху у створенні такої соціальної економіки, соціальні підприємства повинні діяти в інституційному полі, яке **характеризується спільним розумінням мети та форми їхньої діяльності**, а також символічними межами, які відрізняють сферу соціального підприємництва від інших сфер.

За відсутності такої інституціоналізованої сфери в Норвегії, **більше (культурних) смислів і цінностей може бути сконструйовано навколо ринкових транзакцій, а соціальне підприємництво може сприяти "економізації" соціальної сфери та держави загального добробуту.**

Таким чином, у цьому відношенні **інституційна форма соціального підприємництва та регуляторні, розподільчі та оціночні інструменти**, інституціоналізовані в державній політиці, **впливають на здатність соціальних підприємств генерувати соціальну економіку.** У цьому сенсі **Норвегія, ймовірно, перебуває на роздоріжжі.** Серед норвезьких політиків зростає інтерес до всіх форм соціального підприємництва та низових ініціатив.

У той же час, ця сфера ще не інституціоналізована і виглядає скоріше як **поле для суперечок**, де існує щонайменше **два основних погляди на соціальне підприємництво:**

**модель соціальної економіки
vs бізнес-моделі.**

Важко сказати, яка модель переважатиме в державній політиці в майбутньому, **але незалежно від того, в якому напрямку розвиватиметься сфера в майбутньому, не можна недооцінювати соціальні наслідки вибору тієї чи іншої моделі.**

Noter

1. Modellen kalles av og til "den nordiske modellen", når den i tillegg til de skandinaviske landene og Island i tillegg til de skandinaviske landene (Sverige, Danmark og Norge). Men selv om Finland og Island har flere kjennetegn med de skandinaviske landene, skiller de seg også fra hverandre på noen viktige områder.

2. En vanlig institusjonell form for sosiale virksomheter i Norge er Ideelt Aksjeselskap. Ideelt aksjeselskap (AS) er en aksjeselskap er en spesifikk norsk selskapsform som brukes for selskaper som har vedtektene inneholder et sett med regler som regulerer avkastningen på investeringer utenfor et strengt profittregime. (organisasjonsregime).

Det kan være aktuelt for sosiale virksomheter av sosiale, kulturelle eller miljømessige formål, men også virksomheter som driver med forskning eller har andre ikke-økonomiske interesser.

Juridisk sett er det ideelle aksjeselskapet imidlertid ikke en egen organisasjonsform.

I likhet med vanlige aksjeselskaper er det underlagt den norske lovgivningen for aksjeselskaper.

Примітки

1. Іноді цю модель називають "скандинавською", коли до неї, окрім скандинавських країн (Швеції, Данії та Норвегії), включають ще й Ісландію та Фінляндію. Однак, хоча Фінляндія та Ісландія мають багато спільних рис зі скандинавськими країнами, вони також відрізняються в деяких ключових сферах.

2. Поширеною інституційною формою соціального підприємництва в Норвегії є неприбуткове товариство з обмеженою відповідальністю (Ideelt Aksjeselskap).

Неприбуткове TOB (AS) - це специфічна норвезька форма компанії, що використовується для компаній, статут яких містить набір правил, що регулюють повернення інвестицій поза суворим режимом отримання прибутку.

(організаційний режим).

Це може бути актуальним для соціальних підприємств із соціальними, культурними чи екологічними цілями, а також для організацій, які займаються дослідженнями або мають інші неекономічні інтереси.

Однак юридично неприбуткове товариство з обмеженою відповідальністю не є окремою формою організації.

Як і звичайні товариства з обмеженою відповідальністю, вони підпадають під дію норвезького законодавства про товариства з обмеженою відповідальністю.

Referanser

- Andersen, L. L., Gawell, M. & Spears, R. (red.) (2016) Sosialt entreprenørskap og sosialt entreprenørskap. Nordic Perspectives, London: Routledge.
- Baglioni, S. (2017) "Et botemiddel mot alle synder? Introduksjon til et spesialnummer om sosiale enterprises and welfare regimes in Europe", *Voluntas*, Vol. 28, nr. 6, s. 2325-2338.
- Boltanski, L. & Thevenot, L. (2006) *On Justification. Economies of Worth*, Princeton: Princeton University Press.
- Eimhjellen, I. & Loga, J. (2016) *Utvikling av sosialt entreprenørskap i Norge*, Bergen: UniResearch Rokkansentret, Rapport 9-2016.
- Enjolras, B. & Strømsnes, K. (red.) (2018) *Det skandinaviske sivilsamfunnet og sosiale transformations: The Case of Norway*, New York: Springer.
- Evers, A. (2005) "Blandede velferdssystemer og hybride organisasjoner: Endringer i styring og levering av sosiale tjenester", *International Journal of Public Administration*, vol. 28, nr. 9-10, s. 737-748.
- Public Administration*, vol. 28, nr. 9-10, s. 737-748.
- Garrow, E. E. & Hasenfeld, Y. (2014) "Social Enterprises as an embodiment of a neoliberal welfare logic", *American Behavioral Scientist*, vol. 58, nr. 11, s. 1475-1493.
- Hauge, H. A. (2017) "Social enterprise in Norway, caught between collaboration and cooptation?", Discussion Paper, Peer Review "Fostering social enterprise".
- 180 Enjolras, Loga, Kobre & Hauge
- entrepreneurship to tackle unmet social challenges", EU-DG for Employment, sosiale spørsmål og inkludering.
- Ingstad, E. & Loga, J. (2016) "Social entrepreneurship in Norway: an introduction to the field", *Journal of Practical Economics and Finance*, Vol. 32, pp. 21-33.

Kobro, L. U. (2019) Social Enterprises and Their Ecosystems in Europe. Country Fiche NORWAY, European Commission, Luxembourg: Publications Office of the European Union (<https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=20957&langId=en>).

Kobro, L. U., Skar, C., Røtnes, R. & Eggen, F. W. (2017) Statlige rammevilkår seriously. Social entrepreneurship in the Norwegian public context, SESAM report 1/2017, Publication series from the University College of South-Eastern Norway.

Nicholls, A. (2006) "Introduction", (ed.) (2006) Social Entrepreneurship. New Models of Sustainable Social Change, Oxford: Oxford University Press.

Selle, P., Strømsnes, K. & Loga, J. (2018) "State and civil society - a regime change?", in Enjolras, B. & Stømsnes, K. (eds.) Scandinavian Civil Society and Social Transformation. Social Transformation. The Case of Norway, Berlin: Springer.

Sivesind, K. H. (2017) 'The changing role of for-profit and non-profit welfare provision in Norway, Sweden in Norway, Sweden and Denmark, and consequences for the Scandinavian model', in the Scandinavian model", in Sivesind, K. H. & Saglie, J. (eds.) Promoting Active Citizenship? Active Citizenship? Markets and Choice in Scandinavian Welfare, London: Palgrave Macmillan.

Torring, J. (2016) Collaborative Innovation in the Public Sector, Washington: Georgetown University Press.

Torring, J. & Triantafillou, P. (2016) Enhancing Public Innovation by Transforming Public Governance. Transforming Public Governance, Cambridge: Cambridge University Press.

Tragårdh, L. (ed.) (2007) State and Civil Society in Northern Europe. The Swedish Model Reconsidered, New York: Berghahn Books.

Zelizer, V. (1997) The Social Meaning of Money, New York: Basic Books.

Zelizer, V. (2009) The Purchase of Intimacy: Pin Money, Paychecks, Poor Relief, and Other Currencies, Princeton: Princeton University Press.